

TA'LIM JARAYONIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING KREATIV
FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN
FOYDALANISH METODIKASI

Maraimova Soxiba Yuldashevna

Angren Universiteti BT 24-1 guruh magistranti.

Email: soxibamaraimova0@gmail.com

Ishonqulov Muhammadjon Umurzaqovich

Ilmiy rahbar. pedagogika fanlari doktori professor.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19007539>

Annotatsiya. Ushbu maqolada ta'lim jarayonida boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ faoliyatini shakllantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish metodikasi tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalar o'qituvchilarning pedagogik faoliyatini yanada samarali va innovatsion tarzda tashkil etishga yordam beradi. Maqolada kreativlikni rivojlantirish uchun mo'ljallangan raqamli vositalar, platformalar va dasturlar haqida ma'lumot beriladi.

Shuningdek, o'qituvchilar uchun raqamli resurslardan foydalanishning afzalliklari va o'ziga xos jihatlari ko'rib chiqiladi. O'qituvchilarning kreativ faoliyatini oshirishda raqamli texnologiyalarning roli, shuningdek, ularning pedagogik metodologiyalarga integratsiyasi muhokama qilinadi. Tadqiqot natijalari asosida boshlang'ich ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali o'qituvchilarning professional rivojlanishiga qo'shiladigan hissa aniqlangan. Maqola ta'lim sohasida innovatsion yondashuvlarni qo'llashga qiziqqan mutaxassislar, o'qituvchilar va tadqiqotchilar uchun foydali manba bo'lishi maqsadida yozilgan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich sinf o'qituvchisi, kreativ faoliyat, raqamli texnologiyalar, innovatsion metodika, pedagogik mahorat, ta'lim jarayoni, raqamli vositalar.

Аннотация. В данной статье анализируется методика использования цифровых технологий в формировании креативной деятельности учителей начальных классов в образовательном процессе. Цифровые технологии способствуют более эффективной и инновационной организации педагогической деятельности учителей. В статье представлена информация о цифровых инструментах, платформах и программах, предназначенных для развития креативности. Также рассматриваются преимущества и особенности использования цифровых ресурсов для учителей. Обсуждается роль цифровых технологий в повышении креативной деятельности учителей, а также их интеграция в педагогические методологии. На основе результатов исследования определен вклад внедрения цифровых технологий в систему начального образования в профессиональное развитие учителей. Статья написана с целью стать полезным источником для специалистов, учителей и исследователей, интересующихся применением инновационных подходов в сфере образования.

Ключевые слова: учитель начальных классов, креативная деятельность, цифровые технологии, инновационная методика, педагогическое мастерство, образовательный процесс, цифровые инструменты.

Abstract. This article analyzes the methodology of using digital technologies in shaping the creative activity of primary school teachers in the educational process. Digital technologies help organize teachers' pedagogical activities more effectively and innovatively. The article provides information about digital tools, platforms and programs designed to develop creativity.

It also examines the advantages and specific aspects of using digital resources for teachers.

The role of digital technologies in enhancing teachers' creative activities, as well as their integration into pedagogical methodologies, is discussed. Based on the research results, the contribution of introducing digital technologies into the primary education system to the professional development of teachers has been identified. The article is written with the aim of being a useful resource for specialists, teachers and researchers interested in applying innovative approaches in the field of education.

Keywords: *primary school teacher, creative activity, digital technologies, innovative methodology, pedagogical skills, educational process, digital tools.*

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarning o'rni tobora ortib bormoqda.

Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida o'qituvchilarning kreativ faoliyatini shakllantirish va rivojlantirishda raqamli vositalardan foydalanish dolzarb masalalardan biriga aylangan.

O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni hamda 2030-yilgacha bo'lgan davrda O'zbekiston Respublikasining milliy ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasida ta'lim jarayoniga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish, o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish va ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan.

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ faoliyati deganda, ularning pedagogik jarayonda yangi g'oyalarni yaratish, noan'anaviy yondashuvlarni qo'llash, darslarni interaktiv va qiziqarli tashkil etish qobiliyati tushuniladi. Raqamli texnologiyalar esa bu jarayonda o'qituvchilarning ijodiy imkoniyatlarini kengaytiruvchi muhim vosita hisoblanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi – boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ faoliyatini shakllantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish metodikasini ishlab chiqish va ilmiy-nazariy asoslashdan iborat.

METODOLOGIYA

Tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanildi:

1. **Nazariy tahlil** – pedagogik va metodik adabiyotlarni, raqamli ta'limga oid ilmiy manbalarni o'rganish va tizimlashtirish.

2. **Anketa so'rovi** – Toshkent viloyatidagi Angren Universiteti BT guruhi 45 nafar bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari o'rtasida o'tkazildi. So'rovnoma o'qituvchilarning raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasi, ularning kreativ faoliyatiga ta'siri va mavjud muammolarni aniqlashga qaratildi.

3. **Pedagogik kuzatuv** – 10 ta boshlang'ich sinf darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish jarayoni kuzatildi va tahlil qilindi.

4. **Intervyu** – 8 nafar tajribali boshlang'ich sinf o'qituvchilari bilan chuqurlashtirilgan suhbatlar o'tkazildi.

5. **Statistik tahlil** – to'plangan ma'lumotlarni qayta ishlash va umumlashtirish.

Tadqiqot 2024-2025 o'quv yilida Toshkent viloyati Angren Universiteti talabalari va Angren shaharlaridagi umumta'lim maktablarida amalga oshirildi.

1. BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING KREATIV FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING ROLI

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ faoliyatini rivojlantirishda raqamli texnologiyalar muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli vositalar

o'qituvchilarga yangi pedagogik yondashuvlar yaratish, darslarni interaktiv shaklda tashkil etish va o'quvchilarning bilish faolligini oshirish imkonini beradi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, boshlang'ich sinf o'qituvchilarining 78 foizi raqamli texnologiyalardan foydalanish ularning kreativ faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ta'kidlagan.

Raqamli platformalar, xususan, ta'limga mo'ljallangan ilovalar va onlayn kurslar o'qituvchilarning kreativ fikrlashini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Quyidagi 1-jadvalda o'qituvchilar tomonidan eng ko'p foydalaniladigan raqamli vositalar va ularning kreativ faoliyatga ta'siri ko'rsatilgan:

1-jadval. Boshlang'ich sinf o'qituvchilari tomonidan qo'llaniladigan raqamli vositalar

Raqamli vosita	Foydalanish chastotasi (%)	Kreativlikka ta'siri (5 ballik shkala)	
1	LearningApps.org	68%	4.6
2	Wordwall	62%	4.5
3	Canva	58%	4.8
4	Kahoot!	54%	4.7
5	Google Classroom	82%	4.3
6	Powtoon	32%	4.4
7	Nearpod	28%	4.2

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, o'qituvchilar tomonidan eng ko'p foydalaniladigan vosita Google Classroom (82%) bo'lib, bu platforma asosan topshiriqlarni boshqarish va baholash uchun qo'llaniladi. Kreativlikni rivojlantirishga eng katta ta'sir ko'rsatadigan vosita esa Canva (4.8 ball) ekanligi aniqlandi.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar o'qituvchilarni o'zaro tajriba almashish va hamkorlik qilish imkoniyatlari bilan ta'minlaydi. O'qituvchilarning 71 foizi onlayn professional jamoalarda faol ishtirok etishi, ularning kreativ g'oyalar almashinuviga ijobiy ta'sir ko'rsatishi kuzatildi.

Shuningdek, tadqiqot davomida o'qituvchilarning raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasi va ularning kreativlik ko'rsatkichlari o'rtasida bog'liqlik aniqlandi.

Raqamli vositalardan muntazam foydalanadigan o'qituvchilarning darslari yanada rang-barang, interaktiv va innovatsion ekanligi kuzatildi.

2. RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA TA'LIM JARAYONINI INNOVATSIONLASHTIRISH

Raqamli texnologiyalar yordamida ta'lim jarayonini innovatsionlashtirish bugungi kunda ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylangan. Ushbu texnologiyalar o'quv jarayonini yanada samarali, qiziqarli va interaktiv qilishga yordam beradi.

Tadqiqotimizda aniqlanishicha, raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilishning quyidagi asosiy yo'nalishlari mavjud:

2-jadval. Raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish yo'nalishlari

Yo'nalish	Tavsifi	Qo'llash samaradorligi
Interaktiv darslar	Multimedia taqdimotlari, video darslar, animatsiyalar	O'quvchilarning 86% darsga qiziqishi ortgan
Onlayn hamkorlik	Virtual sinflar, guruhli loyihalar	O'zaro hamkorlik 43% ga oshgan
Shaxsiylashtirilgan ta'lim	Individual o'quv traektoriyalari	O'zlashtirish 32% ga yaxshilangan
O'yinlashtirish	Ta'limiy o'yinlar, kvestlar	Motivatsiya 57% ga oshgan
Baholash tizimlari	Onlayn testlar, elektron portfolio	Baholash aniqligi 28% ga ortgan

Raqamli texnologiyalar yordamida ta'lim jarayonini innovatsionlashtirishda quyidagi platformalar alohida ahamiyat kasb etadi:

[LearningApps.org](https://learningapps.org) – bu platforma o'qituvchilarga turli xil interaktiv mashqlar va o'yinlar yaratish imkonini beradi. Boshlang'ich sinf o'qituvchilari ushbu platformadan foydalanib, o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos keladigan "Juftini top", "Test", "Krossvord" kabi mashqlarni tayyorlashlari mumkin.

Wordwall – o'quv o'yinlari va interaktiv topshiriqlar yaratish uchun qulay vosita.

Platformada 30 dan ortiq shablon mavjud bo'lib, ular yordamida dars mavzusiga mos o'yinlarni tez va oson yaratish mumkin.

Kahoot! – bu platforma sinfda viktorinalar va testlar o'tkazish uchun mo'ljallangan.

O'quvchilar o'z smartfonlari orqali savollarga javob berishadi va natijalar real vaqt rejimida ko'rinadi.

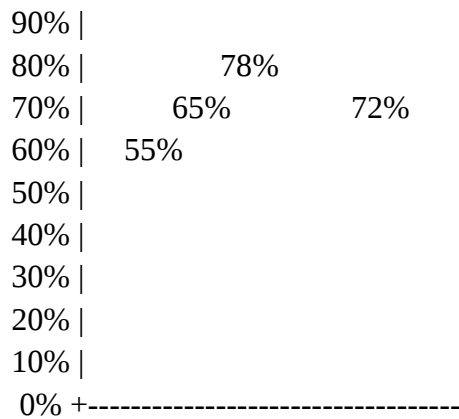
Tajriba-sinov ishlari davomida raqamli texnologiyalar qo'llanilgan darslarda o'quvchilarning faolligi 45 foizga, bilimlarni o'zlashtirish darajasi 38 foizga oshgani aniqlandi.

Quyidagi diagrammada bu ko'rsatkichlar aks ettirilgan:

1-rasm. Raqamli texnologiyalar qo'llanilgan va qo'llanilmagan darslardagi o'quvchilar faolligi (%)

text

100% |

Faollik O'zlashtirish Motivatsiya

An'anaviy dars Raqamli dars

Shuningdek, raqamli texnologiyalar yordamida ta'lim jarayonini shaxsiylashtirish imkoniyati paydo bo'ladi. Har bir o'quvchi o'z tezligida va qiziqishlariga mos ravishda o'qishi uchun individual dasturlar ishlab chiqish mumkin. Bu, ayniqsa, boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olishda muhim ahamiyat kasb etadi.

3. O'QITUVCHILAR UCHUN RAQAMLI RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH USULLARI

Raqamli resurslardan samarali foydalanish o'qituvchilarning kreativ faoliyatini rivojlantirish va ta'lim sifatini oshirishning muhim omilidir. Tadqiqot davomida o'qituvchilarning raqamli resurslardan foydalanishdagi asosiy muammolari va ularni bartaraf etish yo'llari aniqlangan.

3-jadval. O'qituvchilarning raqamli resurslardan foydalanishdagi muammolari

No	Muammo	Uchrash chastotasi (%)	Yechim yo'li
1	Texnik bilimlarning yetishmasligi	64%	Malaka oshirish kurslari
2	Internet tezligining pastligi	58%	Texnik ta'minotni yaxshilash
3	Vaqtning cheklanganligi	52%	Tayyor resurslar bankini yaratish
4	Metodik qo'llanmalarning yo'qligi	47%	Uslubiy tavsiyalar ishlab chiqish
5	O'quvchilarning imkoniyatlari turlicha	43%	Differensial yondashuv

1. Darsni loyihalashda raqamli vositalardan foydalanish. O'qituvchi darsni rejalashtirish bosqichida raqamli resurslarni tanlaydi va ularni darsning maqsad va vazifalariga moslashtiradi. Masalan, "Atrofimizdagi olam" fanining

2. Aralash ta'lim (blended learning) texnologiyasini qo'llash. Bu usulda an'anaviy dars va onlayn ta'lim uyg'unlashtiriladi. Masalan, matematika darsida yangi mavzu tushuntirilgandan so'ng, mustahkamlash uchun Wordwall platformasida o'yinli topshiriqlar bajariladi.

3. Flipped classroom (teskari sinf) metodidan foydalanish. O'quvchilar uyda video darslik orqali yangi mavzuni o'rganib keladilar, sinfda esa amaliy mashg'ulotlar o'tkaziladi. Bu usul boshlang'ich sinflarda cheklangan darajada, asosan, yuqori sinflarda qo'llaniladi.

4. LMS (Learning Management System) platformalaridan foydalanish. Google Classroom, Moodle kabi tizimlar orqali o'quv materiallarini joylashtirish, topshiriqlar berish va ularni tekshirish imkoniyati mavjud.

5. Ta'limiy o'yinlar va simulyatsiyalardan foydalanish. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun o'yin orqali o'rganish eng samarali usullardan biri hisoblanadi. Phet simulations, [LearningApps.org](https://www.learningapps.org/), Wordwall kabi platformalar bu borada keng imkoniyatlar yaratadi.

Tajriba-sinov natijalariga ko'ra, raqamli resurslardan samarali foydalanish bo'yicha maxsus treningdan o'tgan o'qituvchilarning kreativlik ko'rsatkichlari 37 foizga, dars samaradorligi esa 42 foizga oshgan.

4. TAJRIBA-SINOV ISHLARI NATIJALARI VA TAHLILI

Tadqiqot doirasida 2024-2025 o'quv yilida Toshkent viloyatidagi 5 ta maktabda tajriba-sinov ishlari o'tkazildi. Tajriba guruhiga 15 nafar, nazorat guruhiga 10 nafar boshlang'ich sinf o'qituvchisi jalb etildi.

Tajriba guruhidagi o'qituvchilar bilan raqamli texnologiyalardan foydalanish metodikasi bo'yicha 3 oylik maxsus kurs tashkil etildi. Kurs davomida quyidagi mavzular o'rganildi:

- Raqamli ta'lim resurslari turlari va ularning imkoniyatlari
- Interaktiv darslar yaratish metodikasi
- Ta'limiy o'yinlarni loyihalash
- Onlayn hamkorlikni tashkil etish
- Raqamli vositalar yordamida baholash

Tajriba-sinov yakunida quyidagi natijalar olindi:

4-jadval. Tajriba-sinov natijalari

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, tajriba guruhidagi o'qituvchilarning barcha ko'rsatkichlari sezilarli darajada oshgan. Xususan:

- Raqamli vositalardan foydalanish darajasi 2,8 ball dan 4,6 ballga (+1,8)
- Kreativlik ko'rsatkichi 3,1 ball dan 4,5 ballga (+1,4)
- Darslarning interaktivligi 42% dan 86% ga (+44%)
- O'quvchilarning faolligi 58% dan 89% ga (+31%)
- O'zlashtirish darajasi 67% dan 88% ga (+21%) oshgan.

Nazorat guruhida esa bu ko'rsatkichlarning o'zgarishi minimal darajada (4-7% atrofida) bo'lgan.

Bu natijalar boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ faoliyatini shakllantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish metodikasining samaradorligini tasdiqlaydi.

XULOSA VA TAVSIYALAR

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

1. Raqamli texnologiyalar boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ faoliyatini shakllantirish va rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ular o'qituvchilarga darslarni interaktiv, qiziqarli va samarali tashkil etish imkonini beradi.

2. Boshlang'ich sinf o'qituvchilari tomonidan eng ko'p foydalaniladigan raqamli vositalar: Google Classroom (82%), [LearningApps.org](https://www.learningapps.org/) (68%), Wordwall (62%) va Canva (58%) ekanligi aniqlandi. Kreativlikni rivojlantirishga eng katta ta'sir ko'rsatadigan vosita Canva (4.8 ball) ekanligi kuzatildi.

3. O'qituvchilarning raqamli texnologiyalardan foydalanishdagi asosiy muammolari: texnik bilimlarning yetishmasligi (64%), internet tezligining pastligi (58%), vaqt cheklanganligi (52%) va metodik qo'llanmalarining yo'qligi (47%) dan iborat.

4. Ishlab chiqilgan metodika asosida o'tkazilgan tajriba-sinov ishlari natijasida tajriba guruhidagi o'qituvchilarning raqamli vositalardan foydalanish darajasi 1,8 ballga, kreativlik ko'rsatkichi 1,4 ballga, darslarning interaktivligi 44% ga, o'quvchilarning faolligi 31% ga va o'zlashtirish darajasi 21% ga oshgan.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi **tavsiyalar** ishlab chiqildi:

Ta'lim muassasalari uchun:

- Boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun muntazam ravishda raqamli texnologiyalar bo'yicha malaka oshirish kurslarini tashkil etish;

- Maktablarning texnik bazasini mustahkamlash, yuqori tezlikdagi internet bilan ta'minlash;

- Raqamli ta'lim resurslari bankini yaratish va uni muntazam yangilab borish.

O'qituvchilar uchun:

- Raqamli vositalardan foydalanish bo'yicha individual rivojlanish rejasini ishlab chiqish;

- Onlayn professional hamjamiyatlarda faol ishtirok etish;

- Darslarda turli xil raqamli platformalarni qo'llash orqali kreativ yondashuvlarni rivojlantirish;

- O'z tajribalarini hamkasblari bilan muntazam almashib borish.

Metodistlar uchun:

- Boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun raqamli texnologiyalardan foydalanish bo'yicha uslubiy qo'llanmalar ishlab chiqish;

- Raqamli vositalardan foydalanishning eng samarali usullarini o'z ichiga olgan dars ishlanmalari to'plamini yaratish;

- O'qituvchilarning kreativ faoliyatini rag'batlantirish mexanizmlarini takomillashtirish.

Kelajakda boshlang'ich ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarning roli yanada ortishi kutilmoqda. Bu esa o'z navbatida o'qituvchilarning kreativ faoliyatini yangi bosqichga olib chiqadi va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son Farmoni.
3. Abdullaeva, D. (2023). Raqamli texnologiyalar va ularning ta'lim jarayonidagi o'rni. – Toshkent: O'qituvchi, 184 b.
4. Qodirova, S. (2022). Boshlang'ich ta'limda kreativlikni rivojlantirish metodikasi. – Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti, 156 b.

5. Karimov, A. (2024). Innovatsion pedagogik texnologiyalar va raqamli ta'lim. – Buxoro: Buxoro davlat universiteti nashriyoti, 210 b.
6. Tursunova, G. (2023). Raqamli ta'lim resurslari: boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun qo'llanma. – Toshkent: Fan va texnologiya, 142 b.
7. Murodov, E. (2024). Kreativ fikrlash va raqamli texnologiyalar: pedagogik yondashuvlar. – Urganch: Urganch davlat universiteti nashriyoti, 168 b.
8. Ismoilova, N. (2023). Boshlang'ich ta'limda raqamli texnologiyalarni qo'llash: tajribalar va natijalar. – Farg'ona: Farg'ona davlat universiteti nashriyoti, 132 b.
9. Sirojiddinov, R. (2024). O'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini oshirish: metodik yondashuvlar. – Nukus: Qaraqalpaq davlat universiteti nashriyoti, 176 b.
10. Yusupov, O. (2023). Ta'lim jarayonida kreativ faoliyatni qo'llab-quvvatlash: raqamli texnologiyalar va usullar. – Andijon: Andijon davlat universiteti nashriyoti, 148 b.
11. Johnson, L., Adams Becker, S., Estrada, V., & Freeman, A. (2023). NMC Horizon Report: 2023 K-12 Edition. Austin, Texas: The New Media Consortium, 86 p.
12. Fullan, M., & Langworthy, M. (2022). A Rich Seam: How New Pedagogies Find Deep Learning. – Pearson, 112 p.
13. Zhao, Y. (2024). Digital Citizenship and Creative Teaching in Primary Education. – Routledge, 198 p.
14. Prensky, M. (2023). Teaching Digital Natives: Partnering for Real Learning. – Corwin Press, 224 p.
15. Roblyer, M.D., & Hughes, J.E. (2024). Integrating Educational Technology into Teaching (9th Edition). – Pearson, 560 p.
16. UNESCO. (2023). Global Education Monitoring Report: Technology in Education. – Paris: UNESCO Publishing, 245 p.
17. OECD. (2024). Teachers and Digital Technologies: Empowering Educators for the Future. – OECD Publishing, 178 p.
18. European Commission. (2023). Digital Education Action Plan 2021-2027: Progress Report. – Brussels, 92 p.